

บทที่ 4 การเขียนย่อความ และสรุปความ

การย่อความ

การย่อความ คือ การสรุปเนื้อความให้เหลือสั้นกว่าเดิม มีลักษณะกะทัดรัดและได้ใจความสำคัญครบถ้วน ซึ่งผู้ย่อจะต้องอ่านข้อความให้ใจอย่างแจ่มแจ้งอย่างน้อยครั้งหนึ่งก่อน เมื่ออ่านรอบสองจึงค่อยเก็บใจความสำคัญและลงมือเขียนในภายหลัง

การย่อความมีลักษณะสำคัญ คือ

1. เป็นการเรียบเรียงเนื้อความใหม่ โดยใช้สำนวนภาษาของผู้เขียนเองทั้งหมด
 2. ตัดผลความ
 3. ต้องพยายามคงน้ำเสียงของข้อเขียนนั้น ๆ เอาไว้ให้เหมือนเดิม
 4. ขนาดของย่อความ โดยทั่วไปมี 2 ขนาดคือ
 - ก. ขนาดปรกติ ย่อเหลือ 1 ใน 3 ของเนื้อความเดิม หรืออย่างมากไม่เกินครึ่งหนึ่ง
 - ข. ขนาดสั้น อาจย่อเหลือเพียง 2-3 บรรทัดตามธรรมดา
 5. การขึ้นต้นย่อความมีรูปแบบเฉพาะตัว ผู้ย่อควรจะได้ศึกษาและใช้ให้ถูกต้อง
-

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอในการย่อความคือ

ต้องใช้ความสามารถด้านภาษาควบคู่กับศิลปะ

ดังนั้นผู้ย่อความจำเป็นอย่างไร้ที่จะต้อง

- ค้นหาแนวความคิดหลักและรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในข้อมูล
 - วางแผนเพื่อจัดเนื้อหาที่จะย่อ
 - คัดเลือกเพื่อตัดส่วนที่ไม่สำคัญออก
 - วางแผนในการลำดับเนื้อหา
 - การเรียบเรียงคำพูดและประโยค
 - ตรวจสอบด้วยว่า ข้อความที่ย่อแล้วว่ารักษาข้อเท็จจริงของข้อความเดิมไว้ได้ครบถ้วนหรือไม่
-

ผู้ย่อความต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาเป็นอย่างดี มีความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่องที่จะย่อ และมีศิลปะการเรียบเรียงถ้อยคำให้กระชับรัดกุมน่าอ่านและไม่เสียความเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องฝึกหัดจนเกิดความชำนาญ

หลักของการย่อความ

การพิจารณาสาร สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 จำแนกสารออกตามประเภทของสาร

1.1 สารประเภทร้อยแก้ว

1.2 สารประเภทร้อยกรอง

1.3 สารที่สื่อมาโดยตรง

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นการวิเคราะห์แยกสารลงไปในรายละเอียด ด้านรูปแบบของสาร และชนิดของสาร อันเป็นลักษณะเฉพาะ พิจารณาเนื้อหาของสารที่แตกต่างกันในลักษณะเฉพาะของสารนั้น ๆ

ตัวอย่าง

โวหาร คือ ถ้อยคำหรือชั้นเชิงในการแต่งทำให้หนังสือนั้นมีรสชาติ ไม่จืดชืด
ยาขอบ นักประพันธ์เลื่องชื่อของไทยกล่าวว่า สำนวนต่างกับโวหาร สำนวน คือ การ
ร้อยกรองถ้อยคำเพราะพริ้งรื่นหู ส่วนโวหาร คือ คำแหลมคมต้องเรียนจากกรช่างคิดใน
สิ่งที่พบเห็นมาแล้วก็อุปมาให้แยบคาย

นักศึกษาคควรพิจารณาแล้วสังเกตความและถ้อยคำที่ใช้ในโวหารนั้น ๆ ไม่พึงควร
จดจำ เพราะโวหารนี้เปรียบเหมือนมดสองคม มีทั้งโทษ ถ้าใช้บ่อยกลายเป็นเฟือหรือ
กลายเป็นเล่นลิ้น ถ้าใช้โดยไม่ไตร่ตรองก็ไม่มีรสหรือทำให้ผู้อ่านรำคาญได้ง่าย ๆ

การเขียนหนังสือให้มีโวหารดีนั้น อยู่ที่การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและสิ่ง
น่าเป็นไปได้

การวิเคราะห์ข้อความจากตัวอย่าง

จากข้อความ ผู้อ่านจะต้องพิจารณาแบบทั่วไปและพิจารณาอย่างละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ลักษณะของสารเป็นร้อยแก้ว

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาจากรูปแบบการเขียน และภาษาที่ใช้ในการเขียนพบว่า
ข้อเขียนนี้เป็นประเภทวิชาการ เพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาทางการและมีการอ้างอิง
ตามรูปแบบการเขียนทางวิชาการ

ตัวอย่าง

อ้าเพศก็เพศนุชอนงค์

อรองค์ก็บอบบาง

ควรแต่ผดุงสิริสอางค์

ศุภลักษณ์จรรย์ใจ

ยามเข็ญก็เข็ญสรอวย

พลช่วยผจญภัย

ควรแต่จะเอื้อนพจนไช

คุณเลิศมโหฬาร

การวิเคราะห์ข้อความจากตัวอย่าง

สารที่ยกตัวอย่างมานี้ เมื่อนำมาพิจารณาตามขั้นตอนที่ 1 คือ เป็นสารประเภทร้อยกรอง ต่อมาจึงต้องมาพิจารณาตามขั้นตอนที่ 2 ซึ่งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์มาช่วย ร้อยกรองที่ยกมานี้เป็นร้อยกรองประเภทฉันท์ เป็นข้อความที่ตัดตอนมาจาก ฉันท์ย่อเกียรติชาวนครราชสีมา ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ยิ่งมีความรู้ลึกซึ้ง รู้รายละเอียดมากเท่าใดก็จะทำให้เข้าใจสารได้ดี ยิ่งขึ้นเท่านั้น เมื่อนำข้อความมาย่อก็ทำได้ดี เพราะทราบรายละเอียดของสารที่ย่อเป็นอย่างดีนั่นเอง ดังนั้นการรู้จักสารที่นำมาย่อความจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าผู้ย่อสามารถแยกประเภทของสารได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และสามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสารได้ดี การย่อความก็จะถูกต้องไปด้วย

การย่อความ ควรทำดังต่อไปนี้

- ❖ อ่านเรื่องที่จะย่อให้เข้าใจแจ่มแจ้งไม่น้อยกว่า 2-3 ครั้ง
 - ❖ พิจารณาดูว่าอะไรเป็นความสำคัญในตอนหนึ่ง ๆ
 - ❖ เก็บเอาใจความสำคัญเฉพาะตอน จากนั้นบันทึกไว้อย่างย่อ ๆ
 - ❖ นำใจความสำคัญเหล่านั้นมาเรียบเรียงให้เนื้อความติดต่อสัมพันธ์กันตามลำดับ
-

การย่อความ ควรทำดังต่อไปนี้ (ต่อ)

- ❖ คำสรรพนามที่ใช้ในสำนวนย่อความนั้น จะใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 2 ไม่ได้ เพราะเหตุว่าผู้ย่อเป็นผู้เก็บใจความจากเรื่องมาเรียบเรียงใหม่ ฉะนั้นจึงต้องใช้สรรพนามบุรุษที่ 3
 - ❖ เครื่องหมายต่าง ๆ เช่น "...” หรือ การพูดโต้ตอบกันต้องไม่นำมาแยกกล่าวหรือแยกเขียน แต่ให้เขียนรวมเป็นเรื่องเดียวกัน
 - ❖ ควรพิจารณารูปแบบในการย่อความประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
-

การจับใจความสำคัญ

1. การจับใจความสำคัญของประโยค วิธีการจับใจความสำคัญของประโยคเริ่มจากความเข้าใจโครงสร้างของประโยคก่อน

ตัวอย่างที่ 1 โครงสร้างของประโยค

โครงสร้างของประโยค ประกอบด้วย ภาคประธาน+ภาคแสดง

ภาคประธาน

+

ภาคแสดง

คน

เดิน

ฉัน

กินก๋วยเตี๋ยว

ประโยคที่ยกตัวอย่างทั้ง 2 ประโยค เป็นประโยคใจความสำคัญทั้งคู่ เพราะถ้อยคำที่นำมาเรียงกันให้เป็นประโยคเป็นคำที่แสดงความคิดหลัก ทำให้เกิดประโยคใจความสำคัญ

ตัวอย่างที่ 2 ภาคประธาน (นาม+ส่วนขยายนาม) + ภาคแสดง (กริยา+ส่วนขยายกริยา)

ประโยค ตู๊ของคุณเม็ดแก้วสวยอย่างไม่มีที่ติ

ภาคประธาน คือ ตู๊ของคุณเม็ดแก้ว

นาม คือ ตู๊

ส่วนขยายนาม คือ ของคุณเม็ดแก้ว

ภาคแสดง คือ สวยอย่างไม่มีที่ติ

กริยา คือ สวย

ส่วนขยายกริยา คือ ี่ไม่มีที่ติ

ใจความสำคัญของประโยค คือ ตู๊สวย ส่วนข้อความนอกเหนือจากนั้นเป็นส่วนขยายใจความสำคัญ

หรือเรียกอีกอย่างว่า พลความ หมายถึง ข้อความที่ไม่สำคัญ

2. ใจความสำคัญของย่อหน้า การจับใจความสำคัญของย่อหน้าก็คือการค้นหาประโยคใจความสำคัญของย่อหน้านั้น ๆ ให้พบ โดยปกติแล้วย่อหน้าหนึ่ง ๆ ผู้เขียนมักวางตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญไว้ต้นย่อหน้า กลางย่อหน้า ท้ายย่อหน้า หรือทั้งต้นและท้ายย่อหน้า

ตัวอย่าง

มนุษย์ต้องการเงินเพราะเงินสามารถซื้ออะไรได้ตามความต้องการ จะนำไปซื้ออาหารรับประทาน ซื้อเสื้อผ้าสวมใส่ ซื้อที่อยู่อาศัยก็ได้ ยามเจ็บป่วยก็ใช้เงินรักษาตัวเองให้มีชีวิตอยู่รอดมาได้ นอกจากนั้นคนยังต้องการความสะดวกสบาย เงินก็สามารถซื้อความสะดวกสบายได้ เช่น ซื้อรถยนต์ขี่ไปทำงาน ขี่ไปเที่ยว เวลาร้อนก็ซื้อพัดลมซื้อแอร์มาติดที่บ้าน เปิดแอร์เย็นฉ่ำนอนหลับสบาย หรือบางทีซื้อได้แม้กระทั่งความรัก

ใจความสำคัญของย่อหน้านี้คือ มนุษย์ต้องการเงินเพราะเงินสามารถซื้ออะไรได้ตามความต้องการ

ตัวอย่างที่ 3 ภาคประธาน (นาม+ส่วนขยายนาม) + ภาคแสดง (กริยา+ส่วนขยายกริยา + กรรม+ส่วนขยายกรรม)

ประโยค **คุณหทัยาหมู่บ้านสนสวยริมธารซื้อรถเบนซ์สีเทาอ่อนแล้วเมื่อวานนี้**
สามารถแยกประโยคให้ชัดเจนได้ดังนี้

ภาคประธาน ประกอบด้วย **คุณหทัยา** (นาม) **หมู่บ้านสนสวยริมธาร** (ส่วนขยายนาม)

ภาคแสดง ประกอบด้วย **ซื้อ** (กริยา) **แล้วเมื่อวานนี้** (ส่วนขยายกริยา)

รถเบนซ์ (กรรม) **สีเทาอ่อน** (ส่วนขยายกรรม)

ใจความสำคัญของประโยคคือ **คุณหทัยาซื้อรถเบนซ์** ที่เหลือนอกนั้นเป็นส่วนพลความทั้งสิ้น

วิธีค้นหาใจความสำคัญของย่อหน้า

- อ่านข้อความสัก 2 ครั้ง เพื่อสำรวจและพิจารณาเนื้อหา โดยตั้งคำถามทั่ว ๆ ไปว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร
 - หาประโยคความคิดหลักหรือประโยคใจความสำคัญโดยสังเกตตำแหน่งที่ตั้งของประโยค
 - พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องว่าเป็นประโยคใจความสำคัญจริงหรือไม่
 - การปรับถ้อยคำให้สั้นและชัดเจนที่สุด จนกลายเป็นประโยคความคิดหลัก
 - หาคำหลักจากประโยคขยายมาเสริมเป็นย่อความ
-

3. การจับใจความสำคัญของเรื่อง เรื่องในที่นี่หมายถึงเหตุการณ์ซึ่งมีจุดเริ่มต้น มีเรื่องราวต่อกันมาและมีจุดจบ

ในการจับใจความสำคัญของเรื่อง ควรมีความเข้าใจเบื้องต้น 2 ประการ ดังนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของเรื่อง โดยทั่วไปเรื่องมีส่วนประกอบคือ

- 1) ชื่อเรื่อง
 - 2) จุดกำเนิดของเรื่อง
 - 3) เหตุการณ์หรือการดำเนินเรื่อง
 - 4) จุดจบของเรื่อง
-

3.2 วิธีจับใจความสำคัญ

ก่อนจับใจความสำคัญต้องทราบว่

- ❑ สารชนิดใด เรื่องอะไร
 - ❑ รายละเอียดของเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ
 - ❑ การดำเนินเรื่องจุดจบของเรื่อง
 - ❑ ความคิดหลักหรือประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า
 - ❑ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไม
-

4. การจับใจความสำคัญของการพูด

4.1 เปลี่ยนคำพูดหรือคำสนทนาให้เป็นเรื่องเล่าก่อน

4.2 หาประเด็นหลักหรือใจความสำคัญตามวิธีและขั้นตอนการจับใจความสำคัญของเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว

4.3 หากเป็นเรื่องยาวแบ่งเป็นหลายตอน ให้เก็บใจความสำคัญและใจความสำคัญเสริมของแต่ละตอนออกมา แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นย่อเรื่องหรือย่อความให้มีความสั้นยาวตามขนาดที่ต้องการ

4.4 ถ้าไม่ปรากฏชื่อเรื่อง จงอ่านเรื่องจนสามารถหาความคิดรวบยอดของเรื่องให้ได้แล้วตั้งชื่อเรื่องไว้ในใจ

4.5 ในการจับใจความสำคัญ จำเป็นต้องรู้ว่าสารที่นำมาจับใจความเป็นสารชนิด

ตัวอย่าง

“แทน มึงจะกินอะไรสั่งเลย เต็มที่” พนักงานวางเมนูสองชุดลงบนโต๊ะ คนภูมิจานเลื่อนมาให้เพื่อน ประกาศตัวเป็นเจ้าของมือ

“มึงสั่งเถอะชาติ อะไรก็ได้” เสียงแทนยังแผ่ว หางเสียงคล้ายจะสั่งอย่างไม่ค่อยมั่นใจ

“เฮ้ย...” ชาติครางเชิงปฏิเสธ หยิบเมนูมามองไล่

“งั้นเอาข้าวผัดแทนม” แทนหันไปสั่งทางพนักงาน

“ข้าว เขี้ยว เดี่ยวค่อยกิน เอาเบียร์ก่อน เบียร์เย็น ๆ มา หอยนางรมแปดตัวสด ๆ นะ ยำเนื้อกุ้ง โรยงา เอาปลาดิบใหม่”

“ตามใจ แต่กูกินไม่เป็นหรอก” แทนเอ้ออออกคล้ายรู้สึกอึดอัดไม่ค่อยคุ้นกับบรรยากาศ

“ลองดูนะ กูชอบ มันซ่าขึ้นกะโหลกดี”

ขั้นตอนการจับใจความสำคัญทำได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เปลี่ยนบทสนทนาเป็นเรื่องเล่า

ชาติและแทนเข้าไปในร้านอาหาร ชาติบอกให้แทนสั่งอาหารมารับประทาน โดยเขาจะเป็นคนจ่ายค่าอาหารเอง แทนบอกให้ชาติสั่งเอง ครั้นชาติคะยั้นคะยอให้สั่งแทนจึงสั่งข้าวผัด แหนม ชาติบอกให้งดข้าวไว้ก่อนเอาไว้กินทีหลัง พร้อมทั้งสั่งเบียร์เย็น ๆ หอยนางรม กุ้งโรยงา และปลาดิบ หลากขอความเห็นแทน แทนไม่ขัดแต่บอกว่ารับประทานไม่เป็น ชาติให้ลองดู เพราะรสอร่อยดี

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สาร

บทสนทนานี้น่าจะเป็นตอนหนึ่งของนวนิยายหรือเรื่องสั้น

ขั้นตอนที่ 3 ตั้งชื่อเรื่องไว้ในใจ

เจ้ามือ หรือ เจ้ามือเลี้ยงอาหาร

ขั้นตอนที่ 4 เก็บใจความสำคัญและใจความสำคัญเสริม

ใจความสำคัญ - ชาติพาแทนเข้าไปในร้านอาหารแห่งหนึ่งเพื่อเลี้ยงอาหาร

ใจความสำคัญเสริม

- แทนสังข์ขาว
- ชาติให้รับประทานภายหลัง
- ชาติสั่งเบียร์และกับแกลัม
- กับแกลัมมีหอยนางรม กุ้งโรยงา ปลาดิบ

ขั้นตอนที่ 5 เรียบเรียงถ้อยคำใหม่เป็นย่อความให้ได้ความยาวตามที่ต้องการ ดังนี้

เก็บใจความสำคัญขนาดสั้น

- ชาตีพาแทนเข้าไปในร้านอาหารเพื่อเลี้ยงอาหารแทน

เก็บใจความขนาดกลาง โดยเพิ่มใจความสำคัญเสริม

- ชาตีพาแทนเข้าไปในร้านอาหารแห่งหนึ่งเพื่อเลี้ยงอาหารแทน **เขาสั่งเบียร์**

กับแกล้มมารับประทานก่อน ส่วนข้าวเอาไว้ภายหลัง

เก็บใจความสำคัญขนาดยาวโดยเพิ่มใจความสำคัญเสริมให้มากขึ้น

- **ชาตีพาแทนเข้าไปในร้านอาหารแห่งหนึ่งเพื่อเลี้ยงอาหาร เขาสั่งเบียร์**

หากสังเกตในการย่อความจะพบว่า บทสนทนาของคนทั่วไปการบทสนทนาในการอภิปราย โต้ว่าที่ หรือในนวนิยาย เรื่องสั้น บทละครก็ดี มีทั้ง คำสุภาพและไม่สุภาพ ซึ่งถือว่าเหมาะสมตามบทบาทและเหตุการณ์นั้น ๆ การจับใจความและนำใจความสำคัญมาเรียบเรียงใหม่ จะต้องใช้ภาษาที่สุภาพ สละสลวย ตามแบบอย่างของการเขียนที่ดี

รูปแบบของการย่อความ

รูปแบบของงานเขียน

- ❖ งานเขียนปกิณกคดี
 - ❖ การเขียนทางราชการ
 - ❖ การเขียนทางวิชาการ
 - ❖ การเขียนสารคดี
 - ❖ การเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - ❖ การเขียนเฉพาะกิจ
-

รูปแบบของการย่อความ

1. ส่วนขึ้นต้นของย่อความ
2. ส่วนเนื้อหาที่จะย่อ

วิธีย่อความ

- ✓ อ่านเนื้อหา
 - ✓ การเก็บใจความสำคัญ
-

การสรุปความ

- ❑ การสรุปความจากการฟัง
 - ❑ การสรุปความจากการอ่าน
-